

Court: Supreme Administrative Court (SAC), Czech Rep.
Case Title: *O.Z. (Ukraine) v. Ministry of Interior*
Case No.: 5 Azs 187/2004-49 (26.08.2004)
Published: Collection of decisions of SAC, 12/2004, Case No. 401, pp. 1058-1060
Number: 5.5 Membership of a particular social group
Concepts: "Non-members of criminal groups"
5.6 Other grounds for claiming refugee status
Concepts: "Non-members of criminal groups"
(Emphasis added by National Coordinator)

....

Žalovaný dospěl k závěru, že důvodem žádosti žalobce o udělení azylu byly potíže se soukromými osobami, které po něm požadovaly uhradit škodu způsobenou autonehodou. Tyto skutečnosti nelze podřadit pod důvody uvedené v § 12 zákona o azylu, stěžovatel neuvedl nic konkrétního, co by mohlo svědčit o tom, že by mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu.

....

Kasační důvod je stěžovatelem spatřován v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., když tvrdí, že soud I. stupně stejně jako žalovaný nesprávným způsobem posoudil právní otázku, a sice zda je možno na případ stěžovatele vztáhnout ustanovení § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu, tedy že žádost o udělení azylu žalobci byla podána zjevně nedůvodně. Stěžovatel se ve své domovské zemi dostal do potíží, když při havárii způsobil škodu na automobilu a jeho majitel po stěžovateli požadoval zaplacení škody v přemrštěné výši. Majitel poškozeného vozidla k vymáhání peněz použil osob ze zločineckých struktur a stěžovatel tak byl ohrožen nejen na zdraví, ale i na životě. Pokud hledal ochranu u státních orgánů před vydíráním, pak zjistil, že i tyto jsou součástí zločineckých struktur a stěžovatel tak nemá šanci zajistit ochranu své osoby. Proto stěžovateli nezbylo než vycestovat ze země a požádat o azyl. Stěžovatel je přesvědčen, že právě s ohledem na shora uvedené je dán důvod k udělení azylu podle ustanovení § 12 písm. b) zákona o azylu, neboť stěžovatel patří do sociální skupiny nečlenů zločineckých struktur a je těmito strukturami pronásledován právě z toho důvodu, že není členem těchto struktur.

Stěžovatel upozorňuje na čl. 65 metodologické Příručky procedur a kritérií pro přiznání postavení uprchlíka, kde se uvádí, že pronásledování se týká za normálních okolností kroků, které podnikají orgány nějaké země. Může však vycházet také od některých složek obyvatelstva, které nerespektují normy stanovené v zákonech dané země. Tam, kde místní obyvatelstvo páchá diskriminační či jinak postihující činy, mohou být tyto považovány za pronásledování, pokud je orgány vědomě tolerují nebo odmítají, či nejsou schopné zajistit účinnou ochranu.

....

Nejvyšší správní soud v Brně kasační stížnost rozsudkem ze dne 26.08.2004, č.j. 5 Azs 187/2004-49 zamítl.

Z odůvodnění rozsudku Nejvyššího správního soudu v Brně:

....

Poskytnutí azylu je zcela specifickým důvodem pobytu cizinců na území České republiky a nelze je zaměňovat s jinými legálními formami pobytu cizinců na území ČR, tak jak jsou upraveny např. v

zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR. Azyl je výjimečný institut konstruovaný za účelem poskytnutí ochrany tomu, kdo z důvodů v zákoně stanovených pocítuje oprávněnou obavu z pronásledování ve státě, jehož je občanem. Azyl jako právní institut není (a nikdy nebyl) univerzálním nástrojem pro poskytnutí ochrany před bezprávním, postihujícím jednotlivce nebo celé skupiny obyvatel (srov. IV. ÚS 12/04). Důvody pro poskytnutí azylu jsou zákonem vymezeny poměrně úzce a nepokrývají celou škálu porušení lidských práv a svobod, která jsou jak v mezinárodním, tak ve vnitrostátním kontextu uznávána. Institut azylu je aplikovatelný v omezeném rozsahu, a to pouze pro pronásledování ze zákonem uznaných důvodů, kdy je tímto institutem chráněna toliko nejvlastnější existence lidské bytosti a práva a svobody s ní spojené, třebaže i další případy vážného porušování ostatních lidských práv jsou natolik závažné, že by na ně taktéž bylo možno nahlížet jako na pronásledování.

....

Pro udělení azylu z uvedeného důvodu je tedy třeba, aby u žadatele o azyl byly naplněny dvě základní podmínky. První podmínkou je odůvodněný strach z pronásledování. Stěžovatel se domnívá, že tato podmínka je v jeho případě naplněna. Podle ust. § 2 odst. 5 zákona o azylu se za pronásledování považuje ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním. Druhou podmínkou, kterou zákon o azylu vyžaduje, je odůvodněný strach z pronásledování z důvodů příslušnosti k určité sociální skupině. Stěžovatel má za to, že i tato podmínka je u něj naplněna, což dovozuje svou **příslušností k sociální skupině „nečlenů zločineckých struktur“**; toto tvrzení však uplatnil až v podané kasační stížnosti, v řízení před správním orgánem neuváděl že by pro svou příslušnost k takto označené sociální skupině byl jakkoli pronásledován, a proto se tím Nejvyšší správní soud s ohledem na ust. § 109 odst. 4 s. ř. s. nemůže zabývat.

Ovšem nad rámec a pouze vzhledem k nestandardnímu vnímání pojmu sociální skupiny ze strany stěžovatele soud připomíná: **Zákon o azylu pojem „příslušnosti k určité sociální skupině“ dále nerozvádí, tento termín se objevuje v článku 1 odst. A bod 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z 28. 7. 1957 (Ženevské konvence) a ani tam není upřesněn. Lze však vyjít z praxe soudních rozhodnutí, která se vyčlenila do dvou přístupů, jeden představuje tzv. chráněnou charakteristiku, druhý pak přístup sociální percepce. Prvý klade důraz na nezměnitelnou charakteristiku pro člověka natolik zásadní, že by se jí neměl být nucen vzdát, totiž vrozená (např. pohlaví, etnická příslušnost) nebo nezměnitelná z jiných důvodů (např. historických, povolání, stav). Takto byly generovány např. sociální skupina rodiny, žen, homosexuálů. Se stejným výsledkem přichází i druhý přístup, který zjišťuje, zda skupina je spojena s určitou charakteristikou, která ji identifikuje nebo ze společnosti vyděluje. Ovšem důsledkem těchto dvou přístupů nemusí být vždy shodný náhled tam, kde je sociální skupina charakterizována skutečností, která není vrozená či pro lidskou důstojnost zásadní, např. určitého povolání nebo sociální třídy. Především však role pronásledování není definičním prvkem, jež určuje sociální skupinu, byť fakt pronásledování pomůže k tomu, aby určitá skupina lidí byla jako zvláštní sociální skupina vnímána, resp. může takovou skupinu i vytvořit. Není pak zapotřebí, aby se členové určité sociální skupiny znali, nemusí se vzájemně stýkat ani tvořit soudržnou skupinu. Určitá sociální skupina je tedy skupina osob sdílející objektivně společnou charakteristiku nebo je alespoň takto společností vnímána. Tato charakteristika má často povahu vrozeného, nezměnitelného rysu nebo je jinak zásadní pro lidskou identitu, svědomí nebo výkon lidských práv dotyčných osob; riziko pronásledování tuto charakteristiku nepředstavuje (srov. doporučení v oblasti poskytování mezinárodní ochrany - HCR/GIP/02/02 ze 7. 5. 2002). V tomto kontextu nelze rozhodně hovořit o sociální skupině „nečlenů zločineckých struktur“; nejen že jde o negativní vymezení, ale především o zcela chybně uchopení tohoto institutu.**

